

Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Praktyczne aspekty funkcjonowania trybunałów kościelnych*

Jak trudna i odpowiedzialna jest praca w sądownictwie kościelnym, o tym może przekonać się jedynie ten, kto rzeczywiście został postawiony wobec konieczności oceny i decydowania o życiu tych, którzy zwracają się o pomoc do trybunału¹.

W czwartek, 23 października 2014 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Praktyczne aspekty funkcjonowania trybunałów kościelnych*. Miejscem dzielenia się naukowymi spostrzeżeniami była Aula Jana Pawła II mieszcząca się w gmachu Uniwersytetu. Spotkanie rozpoczęło się powitaniem gości zarówno prelegentów jak i słuchaczy przez ks. prof. UKSW dr hab. Henryka Stawniaka – Dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego. Natomiast oficjalnego otwarcia konferencji dokonał Rektor UKSW, ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński. Ksiądz Rektor w swym słowie podkreślił znaczenie rozpoczynających się obrad, a także wskazał na ważność konferencji naukowych z prawa kanonicznego nie tylko dla naukowców i studentów, lecz także dla wszystkich pracujących w kościelnych trybunałach. Po wystąpieniu Księdza Rektora miała miejsce prezentacja Księgi Pamiątkowej wydanej z okazji 60-lecia istnienia Wydziału Prawa Kanonicznego, którą przeprowadził ks. prof. UKSW dr hab. Marek Saj – Prodziekan WPK.

Panele dyskusyjne podzielone zostały na dwie sekcje i łącznie trwały od godz. 10 do 15. Sekcji pierwszej przewodniczył J.E. ks. abp dr hab. Andrzej Dzięga, prof. KUL, natomiast sekcji drugiej J.E. ks. bp dr hab. Artur Miziński. Konferencja skupiła w sobie przedstawicieli wszystkich trzech Trybunałów Kurii Rzymskiej: Roty Rzymskiej, Penitencjarii Apostolskiej i Sygnatury Apostolskiej, a także naukowców z Uniwersytetu Papieskiego

¹ U. NOWICKA, *Wprowadzenie*, w: *Praktyczne aspekty funkcjonowania trybunałów kościelnych*, (red. U. Nowicka), Warszawa 2014, s. 7.

Jana Pawła II w Krakowie oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Pierwszą część międzynarodowej konferencji rozpoczął swym wystąpieniem J.E. abp dr Frans Daneels O. Praem pracujący w Sygnaturze Apostolskiej w Rzymie, przedstawiając referat pt. *Sprawy polskie w Sygnaturze Apostolskiej – doświadczenia i sugestie*. Prelegent swoje wystąpienie podzielił na dwie części. W pierwszej z nich przedstawił informacje dotyczące natury rekursów sporno-administracyjnych wpływających do Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej. Ksiądz Biskup zaznaczył, iż rekursy przyjmowane przez Sygnaturę Apostolską muszą dotyczyć jednego, bądź kilku poszczególnych akt administracyjnych wydanych przez Dykasterię Kurii Rzymskiej, bądź zaaprobowanych przez nią. Prelegent zaznaczył, że Sygnatura Apostolska nie przyjmuje bezpośrednio rekursów przeciwko aktom administracyjnym wydanym przez biskupa diecezjalnego. Wśród wielu innych kwestii podejmowanych przez prelegenta dostrzec należy zwrócenie uwagi księdza biskupa Daneelsa m. in. na to, kto może przedstawić rekurs Sygnaturze Apostolskiej, obowiązujące terminy składania rekursu czy też opłaty związane z pracą Sygnatury, bądź ewentualne możliwości zwolnienia z nich.

Drugą część swego wystąpienia ks. bp Frans Daneels przeznaczył na ukazanie kilku kwestii z zakresu zadań Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, dotyczących promowania oraz czuwania nad prawidłowym działaniem wymiaru sprawiedliwości w sądach kościelnych ze szczególnym uwzględnieniem polskich trybunałów kościelnych. Prelegent w swym wystąpieniu przywołał decyzje różnych Kongregacji przeciwko którym został złożony rekurs do Sygnatury Apostolskiej oraz rozwiązanie przedstawionych spraw. Wśród sugestii dotyczących funkcjonowania trybunałów kościelnych w Polsce, prelegent wskazał m. in. na dane statystyczne wpływających i rozstrzygniętych spraw, a także na rozpatrywane tytuły sporów.

Kolejny referat pt. *Praktyka Penitencjarii Apostolskiej – kiedy i jak odwołać się do tego Trybunału* wygłosił ks. dr Carlos Encina Commentz reprezentujący Penitencjarię Apostolską. Prelegent wskazał na praktykę kierowania spraw do Trybunału Penitencjarii Apostolskiej, jej szczególny charakter dla sądownictwa kościelnego, zasady funkcjonowania oraz na formalne aspekty oraz tytuły prowadzonych w tym trybunale spraw. Podkreślił ogromną rolę tego Trybunału wpływającą z rozstrzygania spraw wewnętrznych, głęboko zakorzenionych w sumieniu petentów.

Profesor UKSW, ks. dr hab. Wiesław Kiwior przedstawił ostatni w tej sesji referat zatytułowany *Wskazania Sygnatury Apostolskiej w zakresie praktyki sądowej Kościoła w Polsce*. Prelegent przedstawił problem prawidłowego uzyskania kompetencji przez Trybunał strony powodowej w sprawie o stwierdzenie nieważności małżeństwa, a także rozstrzygnięcia Sygnatury Apostolskiej w tej sprawie, bowiem prawidłowe rozumienie kan. 1673 nie zawsze zdaje się być w praktyce sądowej oczywiste. W dalszej części swego wystąpienia prelegent zwrócił uwagę na zasady dotyczące przechowywania, zabezpieczania oraz ewentualnego niszczenia akt sądowych. Uwadze ks. prof. Kiwiora nie uszły także inne kwestie związane z udziałem Sygnatury Apostolskiej w sprawach małżeńskich, wśród których warto przywołać chociażby problem dotyczący wydawanej przez prawosławny Kościół w Rumunii deklaracji o stanie wolnym. Sprawy małżeńskie nie były jedynym tematem referatu. Wśród ukazywanych tez pojawiły się również zagadnienia związane z dyspensowaniem od stopnia akademickiego wśród pracowników Trybunału kościelnego, a także kwestie dotyczące kosztów sądowych.

Po wygłoszonym referacie Organizatorzy konferencji przewidzieli czas na panel dyskusyjny oraz kilkunastominutową przerwę. Owocność tego czasu przełożyło się na szereg pytań mieszczących się w zakresach tematycznych zaprezentowanych przez prelegentów.

Druga sesja konferencji *Praktyczne aspekty funkcjonowania trybunałów kościelnych*, rozpoczęta została prelekcją ks. dra Grzegorza Erlebacha pracującego w Rocie Rzymskiej. Prelegent zaprezentował referat pt. *Refleksje nad sądownictwem kościelnym w Polsce w świetle orzecznictwa i praktyki Roty Rzymskiej*. Ks. dr Erlebach nakreślił wstępnie charakter i misję jaką pełni Rota Rzymska dla funkcjonowania Kościoła. Wyjaśnił jak rozumieć „obserwatorium rotalne”, a także przedstawił zakres źródeł z których korzystał przygotowując swoje wystąpienie, wśród których znajdowały się także wpływające do Roty Rzymskiej sprawy z Polski. Prelegent w swoim przemówieniu szeroko omówił dynamikę procesową występującą zarówno w procesach pierwszej jak i drugiej instancji. Ksiądz Erlebach przybliżył także zgromadzonym przygotowanie i przeprowadzanie owych spraw, zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym, ze szczególnym uwzględnieniem spraw wpływających z polskich trybunałów kościelnych.

Wystąpienie ks. prof. dr hab. Tomasza Rozkruta z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie było ostatnim przemówieniem na zorganizowanej konferencji. Ksiądz profesor swoje wystąpienie zatytułował: *Sądownictwo kościelne w Polsce w relacji do Trybunału Roty Rzymskiej*.

Przemawiający próbował naświetlić kwestie związane z działalnością sądów kościelnych w Polsce w relacji do Trybunału Apostolskiego Roty Rzymskiej. Prelegent dostrzegł w swej refleksji eklezjalny charakter jaki występuje pomiędzy Trybunałem Roty Rzymskiej a Trybunałami diecezjalnymi. Ksiądz Profesor poruszył także w swym wystąpieniu ważne problemy związane chociażby z dotrzymywaniem terminów w prowadzeniu procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa, czy też składaniem apelacji do Roty Rzymskiej. Godnym podkreślenia był wskazany przez prelegenta fakt wielkiej rangi Roty Rzymskiej, która swymi wyrokami i orzeczeniami powinna służyć trybunałom niższego stopnia.

Po zakończonym referacie ks. prof. dr hab. Tomasza Rozkruta rozpoczął się panel dyskusyjny, w którym zgromadzeni na sali obrad mieli okazję do zadawania pytań i poruszenia wybranych przez siebie kwestii. Pytania w tej części panelu dotyczyły głównie aktualnego działania trybunałów kościelnych w Polsce, ich szans i zagrożeń; postrzegania polskich sądów kościelnych przez urzędników Roty Rzymskiej; oraz obecnego przygotowania pracowników w sądach kościelnych w Polsce oraz akademickiego przygotowania studentów prawa kanonicznego zarówno duchownych jak i świeckich do przyszłej pracy w sądach kościelnych.

Po zakończonym panelu dyskusyjnym, podsumowania konferencji dokonała pani prof. UKSW dr hab. Urszula Nowicka, która w swym wystąpieniu doceniła wkład naukowy, jaki został przekazany przez prelegentów oraz podziękowała zebranych na auli Jana Pawła II uczestnikom i słuchaczom konferencji za ich udział w przygotowanym wydarzeniu.

Zorganizowana przez Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego konferencja stała się doskonałą okazją do wymiany naukowych refleksji, poglądów i spostrzeżeń dotyczących praktycznych aspektów funkcjonowania trybunałów kościelnych w Polsce i nie tylko. Bogactwo przygotowanych tematów pozwoliło dostrzec jak szerokie i ważne jest działanie trybunałów kościelnych dla wspólnoty Kościoła i jej poprawnego i godnego funkcjonowania. Ożywione dyskusje potwierdziły stawianą przez organizatorów tezę o konieczności zorganizowania konferencji naukowej dotyczącej funkcjonowania sądów kościelnych. Duża ilość zgromadzonych słuchaczy nie tylko ze środowiska akademickiego, wzbudza radość, iż coraz więcej osób dostrzega ogromne znaczenie kanonistyki w życiu Kościoła.

Maciej Bołkowiec